

5–2023 Håndtering av personopplysninger i vannbransjen

Forslagsstiller

Samfunnskomiteen

Målsetting for prosjektet

Prosjektet skal gi en oversikt over hvilke sakstyper og programvarer ansatte i vannbransjen benytter som kan inneholde personopplysninger. Målet er å vise hvilke problemstillinger ansatte i kommuner og selskap skal være oppmerksomme på når de behandler disse opplysningene.

Bakgrunn

I 2018 ble EU sin personvernforordning (GDPR) gjort til norsk rett gjennom et vedlegg til EØS-avtalen. Direktivet ble tatt inn i den norske personopplysningsloven. Det nye direktivet førte til at mange ble oppmerksomme på både eksisterende og nye krav til behandling av personopplysninger, noe som også gjaldt for ansatte i vannbransjen.

Reglene om personopplysninger gjelder for helt eller delvis automatisert behandling av personopplysninger og for ikke-automatisert behandling av personopplysninger når de skal inngå i et register. At behandlingen er automatisert innebærer at den utføres eller kontrolleres av en maskin og dermed uten eller med liten grad av menneskelig medvirkning. Det omfatter dermed ikke notater og lignende, så lenge de ikke skal inngå i et register. Et register er enhver strukturert samling av personopplysninger som er tilgjengelige og gjenfinnbare.

Personopplysninger er litt forenklet beskrevet alle opplysninger om en identifiserbar fysisk person. Det man tidligere kalte sensitive personopplysninger er nå særlige kategorier av personopplysninger.

Begrepet behandling forstås vidt. Både innsamling, registrering, strukturering, lagring, endring, utlevering, spredning og mange andre typer behandlinger omfattes.

Mange ansatte i vannbransjen opplever at de mangler kompetanse på hvilke opplysninger som skal behandles i tråd med personopplysningsloven/GDPR og at de har for lite kunnskap om hvordan personopplysninger skal håndteres.

Kommuner og selskaper som behandler personopplysninger skal ha et personvernombud som involveres i alle spørsmål som gjelder personopplysninger. Ombudenes kompetanse er imidlertid i varierende grad koblet opp mot forvaltningen av vann- og avløpstjenestene. Kommuners fokus på personvern er som regel primært rettet mot de mest sensitive opplysningene, som gjerne er innenfor PPT, skole, barnehage og helse. Det har vært mindre fokus på personopplysninger innenfor de tekniske etatene, samtidig som kontakten med abonnentene kan kreve at de ansatte behandler personopplysninger. Det er derfor viktig at de ansatte har tilstrekkelig kunnskap til å kunne formidle til ombudet hvilke registre og programvarer man trenger og hvor lenge man trenger å oppbevare personopplysningene. Dette kan eksempelvis være aktuelt for data knyttet til vannmåleravlesning, telefonvarsling, gebyrsystemer, saksbehandling og drift.

Ansatte i vannbransjen må ha en viss kjennskap til reglene for behandling av personopplysninger. Dette er eksempelvis viktig i møte med kunder som både kan ønske å få oversikt over sine lagrede persondata og å få slettet disse. Det er også nyttig å ha en grunnleggende forståelse for regelverket i forbindelse med tilsyn fra Datatilsynet, forespørsler fra journalister og ikke minst i kontakten med leverandører som gjerne har sine kontraktfestede krav.

Prosjektet vil innebære nødvendig nybrottsarbeid som vil hjelpe de fleste til å bli sikrere ved avklaring av hvilke data vi i vannbransjen trenger, kan behandle og oppbevare. Dette omfatter ikke bare kommuner og selskapers egen behandling av persondata, men også behandling av data gjort av IT-leverandører. Disse leverandørene har gjerne bred erfaring og egne avtaler de vil signere på personvernområdet, mens kommunen kan ha andre krav som leverandører ikke vil signere. Ansatte har dermed måttet argumentere opp mot sitt eget personvernombudet for hvorfor de har behov for disse dataene, lagre de i system, kunne bruke de i behandling osv.

I 2018 publiserte Norsk Vann rapporten Informasjonssikkerhet og skybaserte tjenester. Rapporten inneholdt et kapittel om relevansen av ny personopplysningslov for vannbransjen. Den beskrev imidlertid ikke hvilke konkrete sakstyper eller programvarer som var omfattet av loven og hvordan opplysningene knyttet til dette skulle behandles.

En arbeidsgruppe i Norsk Vann jobber med å avklare om og i så fall hvilke data som samles inn via digitale vannmålere som omfattes av personopplysningsloven. Resultatene fra arbeidsgruppa skal gjengis i rapporten.

Målgruppen for prosjektet er ansatte som jobber med personopplysninger og personvernombud hos Norsk Vanns andelseiere.

Innhold

Dette prosjektet skal beskrive:

- 1) En oversikt over opplysninger som ansatte i kommuner og selskap behandler som omfattes av reglene i personopplysningsloven. Dette omfatter både programvarer som benyttes og ulike sakstyper som behandles.
- 2) Hvordan de ulike personopplysningene skal behandles

Rapportering og produksjon

Prosjektet skal ende opp i en Norsk Vann rapport.

Styringsgruppen skal revidere prosjektbeskrivelsen og finne riktig formidlingsløsning i sitt første møte.

Gjennomføring

Prosjektet vil normalt bestå av følgende gjøremål:

- Avholde oppstartsmøte (fysisk eller digitalt) mellom styringsgruppe og rådgiver for prosjektet for å drøfte nærmere hvordan prosjektet best skal løses, herunder antall møter og møteplan
- Innhente nødvendig grunnlagsinformasjon for å besvare oppgaven, herunder opplysninger fra leverandørene av programvarer som benyttes i saksbehandlingen.
- Utarbeide forslag til rapport
- Gjennomføre workshop med styrings- og referansegruppe for drøfting av rapport
- Revidere rapport
- Gjennomføre høring av revidert rapportforslag i styrings- og referansegruppen
- Utarbeide endelig rapport
- Avholde avslutningsmøte (fysisk eller digitalt) mellom styringsgruppe og rådgiver for å behandle endelig rapport og avtale videre oppfølging av rapporten
- Markedsføre og implementere resultatene

Prioriteringskriterier

Ifølge strategiplanen skal Norsk Vann stimulere til økt effektivitet og gjennomføringsevne i vannbransjen, og gjennom det bidra til mer effektiv organisering av vann- og avløpstjenestene gjennom analyser og synliggjøring av beste praksis. Dette prosjektet er innenfor nåværende strategiplan, og vil være en av flere rapporter som bidrar til analyse og synliggjøring av beste praksis. Prosjektet anses som stort nok for å løse det beskrevne oppdraget.

Forhold til VA-norm og VA/Miljø-blad

Dette prosjektet vil ikke være en naturlig del av vannstandarder.

Organisering/deltakere

Prosjektet styres av en styringsgruppe med fire representanter fra Norsk Vanns medlemmer, som er oppnevnt av Norsk Vanns samfunnskomité. Det forventes at styringsgruppe og rådgiver minimum møtes fysisk eller digitalt tre ganger (oppstartsmøte, workshop, avsluttende møte) og at øvrig kommunikasjon er per e-post/telefon/Teams.

Styringsgruppen vil foreslå deltakere i en referansegruppe fra Norsk Vanns medlemmer supplert med ekstern kompetanse. Referansegruppen blir invitert til workshopen og til å gi innspill til rapporten.

Norsk Vanns sekretariat vil ivareta prosjektadministrasjon, trykking/markedsføring mv.

Kostnader/finansiering

Prosjektkostnader er anslått til kr 600 000 og skal i sin helhet finansieres av Norsk Vann prosjekt. Prosjektet har følgende budsjettposter:

<i>Kostnader</i>	
Faglig utredning og rapportering	450 000
Møter styrings-/referansegrupper	20 000
Trykking og formidling	40 000
Prosjektadministrasjon	80 000
Uforutsett	10 000
Totalt	600 000

<i>Finansiering</i>	
Norsk Vann prosjekt	600 000
Ekstern	
Totalt	600 000

Posten «Faglig utredning og rapportering» angir maks. ramme for utredningsarbeidet hos rådgiver, herunder timekostnader, reisekostnader, møter, presentasjon av resultatene og ev. biomkostninger.

Tidsplan

Ønsket oppstart av prosjektet er så snart finansiering og administrative forhold er avklart. Prosjektet forventes slutført innen 1 år etter oppstart.

Markedsføring

Det skrives en faglig artikkel til norskvann.no, Vannspeilet og andre faglige weber og magasiner.

Den endelige rapporten skal presenteres på Norsk Vanns årskonferanse eller fagtreff.

I tillegg til beskrivelsen av rapportering og produksjon skal følgende utarbeides av rådgiver i prosjektet:

- Korte og enkle presentasjoner av prosjektresultatene/prosjektene for bruk på norskvann.no og for bruk internt i kommuner og andre organisasjoner. Dette kan være 1) kort powerpoint, 2) kort videosnutt hvor rådgiver presenterer prosjektet / alternativt et kort webinar om rapporten
- Artikkel til Vannspeilet
- Artikler til aktuelle fagtidsskrifter som Kommunal Rapport og Kommunalteknikk

Andre opplysninger

Elin Riise

01.10.2022

Prioriteringskriterier

<i>Kriterier</i>	
1) Er prosjektet i samsvar med strategiplanen?	
2) Er prosjektet innenfor en av følgende prosjektkategorier: a) tekniske veiledninger/rapporter, b) forvaltningsveiledninger/-rapporter eller c) strategiske prosjekter/utredningsprosjekter	
3) Er prosjektet egnet til å løse utfordringer for ulike medlemskategorier?	

4) Fører prosjektet til utvikling av nye veiledninger/verktøy?	
5) Er prosjektet tilstrekkelig stort til å gi et tilfredsstillende resultat?	
6) Er det sannsynlig med økonomiske bidrag fra eksterne miljøer til prosjektet?	
7) Er det sannsynlig at bevilgningen vil være utløsende for eksterne FoU-prosjekter og -midler?	

Direktørens forslag til prioritering for 2023:

Gjennomføres i 2023. God kjennskap til håndtering av personopplysninger er nødvendig for å sikre abonnentenes rettigheter og samtidig gjennomføre arbeidsoppgavene innen vannbransjen på en effektiv måte. Bransjen må selv ha innsikt og forståelse for hvordan disse hensynene skal ivaretas og avveies. En veiledning på området vil bidra til dette.

Innspill i høringsrunden

Samfunnskomiteen:

Støtter direktørens forslag til prioritering.

Krevende å håndtere strenge krav til oppbevaring og innsyn i persondata. Utfordrende å håndtere både overfor internt personvernombud og leverandører. Bør sjekke om andre kommuner (VAV?) har utarbeidet «best practice» som i så fall vil være en del av prosjektet.

Avløpskomiteén:

Støtter direktørens forslag til prioritering.

Dette temaet er krevende å forholde seg til for kommunene. Systemansvarlige i kommunen har god peiling på fagsystemene, men de har ikke forutsetninger for å ivareta GDPR. Trenger en standard som er skreddersydd for VA. Mange kunnskapshull. Rapporten vil være til nytte.

Vannkomiteén:

Støtter direktørens forslag til prioritering.

Direktørens innstilling til styret:

Gjennomføres i 2023.